

Master thesis

‘Buurtparticipatie in Hillesluis’

Raisri Roekalea 547324rr

Datum: 25 juni 2023

Aantal woorden: 9363

Studie: Grootstedelijke Vraagstukken en Beleid

Erasmus Universiteit Rotterdam

Begeleider: Erik Snel

Abstract

Buurtparticipatie is in gedepriveerde wijken vaak laag, ondanks het feit dat de bewoners in deze wijken doorgaans meer participeren dan wij van hen kunnen verwachten. Echter wordt er te weinig gekeken naar de redenen en motieven die bewoners in gedepriveerde wijken hebben om niet te participeren in de wijk. De probleemstelling die hierom in dit onderzoek wordt beantwoord luidt als volgt: ‘In hoeverre zijn bewoners wonend in Hillesluis bereid tot buurtparticipatie en wat zijn hun motieven tot non-participatie?’. De probleemstelling is onderzocht door een interviewonderzoek te houden met 16 respondenten die allen woonachtig zijn in de wijk Hillesluis. De interviews waren semigestructureerd en zijn achteraf getranscribeerd en vervolgens gecodeerd. De conclusie van dit onderzoek is dat de bewoners in de wijk een aantal verklaringen hebben voor non-participatie in de wijk. De eerste verklaring die wordt gegeven is dat er verschillende typen bewoners zijn, waarbij zij vaak niet bereid zijn tot het organiseren van buurtinitiatieven, maar wel het deelnemen hieraan. De tweede verklaring die wordt gegeven is dat bewoners *lack of feelings of entitlement* ervaren en dociliteit, waarbij zij het gevoel hebben niet tot de juiste kennis te beschikken, waardoor zij zichzelf diskwalificeren om te participeren. De derde verklaring die bewoners geven is dat zij niet op de juiste manier worden betrokken door organisaties. Hiermee duiden zij op het feit dat zij niet worden geïnformeerd of dat dit niet via de juiste kanalen, passend bij de groep, wordt gedaan. Een vierde verklaring is dat er in de wijk sprake is van groepen die op basis van etniciteit en cultuur worden gevormd. De bewoners in deze groepen participeren al met deze groep, waardoor behoefte aan meer er vaak niet is. Echter worden bewoners die niet tot deze etnische groepen behoren, vaak uitgesloten om te kunnen participeren. Een laatste en onverwachte verklaring door jongvolwassenen die niet participeren in de wijk, is dat zij vinden dat er te weinig aanbod is voor hen in de wijk. Om de participatie te bevorderen in de wijk zal de Gemeente Rotterdam groepen specifiek moeten betrekken bij buurtinitiatieven. Daarnaast zou er meer moeten worden gericht op jongeren in de wijk, aangezien deze groep een groot deel van de wijk betreft. Voor deze groep zou meer aanbod moeten komen. Daarnaast zou de Gemeente Rotterdam moeten inspelen op de *lack of feelings of entitlement* die bewoners ervaren door meer in gesprek te gaan met deze bewoners.

Key words: bewoners, buurtparticipatie, gedepriveerde wijken, motieven en redenen, non-participatie

Inhoudsopgave

Inleiding.....	4
Leeswijzer.....	5
Theoretisch kader	6
Wat is (buurt)participatie?.....	6
Waarom is er sprake van weinig buurtparticipatie in gedepriveerde wijken?.....	7
Wat zijn de redenen en motieven van bewoners voor non-participatie?.....	7
Typen non-participerende bewoners	8
Lack of feelings of entitlement	8
De wijze waarop bewoners worden betrokken.....	9
Participatie binnen eigen groep.....	10
Methodologie.....	11
Onderzoeksstrategie.....	11
Betrouwbaarheid en validiteit	11
De respondentengroep.....	12
Ethische aspecten	13
Resultaten: redenen tot non-participatie.....	13
De wijk Hillesluis	13
Typen non-participerende bewoners	14
Lack of feelings of entitlement	15
De wijze waarop bewoners worden betrokken.....	16
Participatie binnen eigen groepen.....	17
Weinig interesse in huidig aanbod	19
Conclusie en discussie.....	19
Aanbevelingen	21
Literatuurlijst.....	23
Bijlagen.....	26
APPENDIX 1: Informed consent	26
APPENDIX 2: schema interview respondenten.....	27
Appendix 3: privacy & ethics checklist.....	28

Inleiding

Er is een betere samenwerking nodig tussen bewoners in kwetsbare wijken om de wijk leefbaarder te maken. Echter is dit nog niet het geval doordat bewoners in Rotterdam Zuid weinig tot niet participeren in hun eigen wijk. Hierom moet de focus van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid zich meer richten op de bewoners in de wijk zoals relaties tussen bewoners, maar ook participatie door de bewoners in de wijk (Baggerman, 2022).

In onze huidige samenleving wordt participatie gestimuleerd vanuit de overheid en dragen de bewoners steeds meer eigen verantwoordelijkheid voor hun eigen wijk. Ze zetten zich hiervoor in door middel van whatsappgroepen, burgerinitiatieven en door sociale contacten in de wijk te onderhouden (Veldheer et al., 2012). De bewoners ontwikkelen zichzelf hierdoor en zorgen ervoor dat de wijk zich positief ontwikkelt. Ook de overheid heeft baat bij buurtparticipatie, omdat zij hierdoor hun draagvlak vergroten door middel van beleid. De kwaliteit van het beleid wordt ook vergroot naarmate meer bewoners in de wijk participeren. Buurtparticipatie kent dus vele wederzijdse voordelen voor zowel burgers als de overheid (Hurenkamp & Tonkens, 2020). Echter is buurtparticipatie niet terug te vinden in alle wijken. Uit onderzoek blijkt dat de mate van buurtparticipatie in gedepriveerde wijken relatief laag is (Snel et al., 2018). Dit zijn wijken waar sprake is van een ‘achterstandssituatie’ en de sociaaleconomische status van bewoners relatief erg laag is. Vaak is er in gedepriveerde wijken sprake van diverse vraagstukken op het gebied van armoede, werkloosheid en onderwijs (“Kwaliteitssprong Zuid: Ontwikkeling Vanuit Kracht”, 2010).

Hierom zal dit onderzoek zich richten op zo’n soort wijk; namelijk Hillesluis gelegen in deelgemeente Feijenoord op Rotterdam Zuid. Specifiek is voor deze wijk gekozen, omdat volgens Schuilenburg (2019) dit een depriverende wijk is waar weinig sprake is van buurtparticipatie. De Gemeente Rotterdam speelt hierop in door middel van interventies zoals de pleinenaanpak; een plan om een aantal pleinen in de wijk Hillesluis te verbeteren. Het doel hiervan is om de buurtparticipatie in de wijk te bevorderen (Gemeente Rotterdam, persoonlijke communicatie, augustus 2022). Echter is hier tot nu toe weinig aan veranderd, omdat de subjectieve motieven van bewoners tot non-participatie niet duidelijk zijn. De probleemstelling luidt naar aanleiding hiervan als volgt:

‘In hoeverre zijn bewoners wonend in Hillesluis bereid tot buurtparticipatie en wat zijn hun motieven tot non-participatie?’.

Om de probleemstelling te kunnen beantwoorden zijn de volgende deelvragen opgesteld:

- Wat is buurtparticipatie?
- Waarom is er sprake van weinig buurtparticipatie in gedepriveerde wijken?
- Wat zijn de redenen en motieven van bewoners voor non-participatie?

Het doel van het onderzoek is om te verklaren wat de motieven van bewoners zijn om wel of niet te participeren in de wijk. Ook is inzicht in de belemmeringen die zij ervaren relevant en wat zij nodig achten om wel te participeren. De wijk Hillesluis kenmerkt zich door vele smalle en dichtbebouwde straten en heeft 12.000 inwoners waarvan 68% een gemiddeld lage opleidings- en inkomensniveau heeft in vergelijking tot de rest van de stad. De wijk is erg multicultureel en veel bewoners hebben een migratieachtergrond. Er zijn in vergelijking tot het Rotterdams gemiddelde minder ouderen aanwezig en juist meer kinderen en jongeren (Gemeente Rotterdam, 2022).

Dit onderzoek beoogt wetenschappelijk bij te dragen aan meer kennis en begrip op het gebied van buurtparticipatie in gedepriveerde wijken. Dit onderzoek zal meer inzicht bieden in de subjectieve ervaringen van de bewoners in Hillesluis omtrent het onderwerp buurtparticipatie. Onderzocht zal worden wat bewoners in depriverende wijken beweegt om al dan niet te participeren. Zoals Kemmers (2022) betoogt, wordt er vanuit wetenschappers en beleidsmakers teveel over bewoners gesproken, maar niet of te weinig met de bewoners. Hij stelt dat er te weinig wordt gekeken naar de perspectieven van bewoners zelf en dat dit in de toekomst meer moet gebeuren om hen te begrijpen. Dit laatste is waar dit onderzoek zich op richt door mét de bewoners over de motieven tot non-participatie te praten in plaats van óver hen. Dit is informatie die in de literatuur nog niet beschikbaar is en mede hierom wetenschappelijk relevant is. Verder gaat dit onderzoek aantonen of bewoners hier überhaupt behoefte aan hebben en wat er volgens bewoners nodig is om meer te gaan participeren in hun wijk.

“Voor bewoners van achterstandswijken geldt dat er meer aanleiding is om dingen voor de buurt te doen. Veel bewoners hebben een beperkte actieradius en zijn daarom meer aangewezen op de buurt” (Kullberg et al., 2015, p. 209). De uitkomsten van dit onderzoek zullen maatschappelijk bijdragen aan de grootstedelijke context van Rotterdam door nieuwe inzichten van de bewoners. Hierdoor kan passend beleid worden gevormd in de toekomst die beter aansluit op de behoeften van bewoners in depriverende wijken. Dit draagt bij aan meer betrokkenheid met elkaar en hun eigen omgeving. De maatschappij in hun wijk wordt hierdoor hechter en sterker dan voorheen. (Broekhuizen & Michels, 2017). Dit is mede positief voor de bewoners, omdat buurtparticipatie persoonlijke ontwikkeling stimuleert. Er worden contacten gelegd in de wijk, wat ervoor zorgt dat de sociale cohesie groter wordt (Hurenkamp & Tonkens, 2020).

Leeswijzer

In dit onderzoek wordt, naar aanleiding van verschillende deelvragen, de hoofdvraag beantwoord. Zo start dit onderzoek met het theoretisch kader waarbij de definities van (buurt)participatie worden beschreven. Hierna wordt ingegaan op de mogelijke factoren waarom buurtparticipatie in gedepriveerde wijken vaak laag is. Vervolgens worden mogelijke redenen en motieven tot non-participatie omschreven en uitgelegd. De methodologie volgt en legt uit welke methoden zijn gebruikt, waaronder de onderzoekstrategie, betrouwbaarheid en validiteit. Hierna zijn de resultaten te lezen die volgen uit

de onderzoeksmethode. Tot slot wordt er afgesloten met de conclusie waar ook de discussie in verwerkt wordt en worden er aanbevelingen gedaan aan de opdrachtgever.

Theoretisch kader

Participatie is een term die in veel wetenschappelijke literatuur in vele vormen wordt gebruikt. In dit onderzoek wordt specifiek gericht op *buurt*participatie. Een aantal definities vormen een beeld van wat er binnen dit onderzoek wordt bedoeld met deze term. Verder zullen er specifiek voor gedepriveerde wijken verklaringen worden gesteld waarom non-participatie plaatsvindt in dit soort wijken. Tot slot worden de motieven van bewoners tot non-participatie behandeld. Hierbij is specifiek gekeken naar de motieven in depriverende wijken, omdat de bewoners in deze wijken zich in een ‘achterstandssituatie’ bevinden en de motieven daardoor mogelijk verschillen met motieven van bewoners in niet-depriverende wijken (“Kwaliteitssprong Zuid: Ontwikkeling Vanuit Kracht”, 2010).

Wat is (buurt)participatie?

‘Met participatie bedoelen we de maatschappelijke activiteiten van bewoners gericht op het verbeteren van de leefbaarheid van de buurt’ (Van Noije., 2016, p. 320). Volgens Vranken et al., (2009) richt dit onderzoek zich op actieve participatie; het deelnemen in de buurt zoals bij lokale verenigingen. Buurtparticipatie is volgens Visser et al., (2021) een vorm van participatie die zich richt op de bewoners in de wijk zoals het meedoen aan burgerinitiatieven en/of het meedenken in de wijk door de bewoners. Buurtparticipatie gaat ook om het opzetten van kleinschalige buurtinitiatieven door bewoners die niet door de gemeente worden ondersteund. Het doel hiervan is om de *community* in de wijk en het welzijn hiervan te verbeteren (Visser et al., 2021). Dekker (2019) onderscheid drie concepten van betrokkenheid vanuit burgers. Dit onderzoek richt zich op actief burgerschap, waarbij het gaat om iets doen vanuit plichtsbesef of verantwoordelijkheid als burger van een grotere gemeenschap.

De gedachte achter buurtparticipatie is dat niet alles aan de overheid hoeft te worden overgelaten, maar dat burgers zelf in staat zijn om problemen in hun omgeving aan te pakken. Buurtparticipatie kan erg verscheiden zijn en richt zich voornamelijk op de lokale omgeving. De participatiemogelijkheden in de wijk richten zich vaak op problemen die zich dan ook in de wijk voordoen (Broekhuizen & Michels, 2017). Dekker (2019) heeft het over zelfredzame participatie waarbij mensen vooral zelf iets doen zoals het schoonhouden van hun wijk of het draaiende houden van voorzieningen en initiatieven. Dit laatste is dan ook waar er in dit onderzoek op wordt geduid als het gaat om buurtparticipatie. Dit is van belang, omdat buurtparticipatie de ontwikkeling en zelfontplooiing van bewoners bevordert (Hurenkamp & Tonkens, 2020).

Met buurtparticipatie wordt mede geduid op een gedeelde verantwoordelijkheid die bewoners onderling dragen, ook wel doe-democratie genoemd (Broekhuizen & Michels, 2017). De doe-democratie wordt door Van de Wijdeven (2012) beschreven als een vorm van participatieve democratie.

Hiermee bedoelt hij dat bewoners meehelpen aan het realiseren van projecten in de wijk die te maken hebben met het sociale domein. Volgens Kullberg et al., (2015) zijn er verschillende generaties van burgerparticipatie in de wijk. Zo wordt het hebben van inspraak in burgerinitiatieven beschouwd als ‘eerste generatie’ burgerparticipatie. Bij de tweede generatie burgerparticipatie gaat het om co-creatie van beleid en bij de derde generatie gaat het om een eigen uitvoering van ideeën door bewoners.

Waarom is er sprake van weinig buurtparticipatie in gedepriveerde wijken?

Volgens Vranken et al., (2009) is actieve participatie weinig tot niet aanwezig in gedepriveerde wijken. Zo stelt Wilson (1987;1996), door middel van de concentratiethese, dat in gedepriveerde wijken in de Verenigde Staten gebrek is aan hulpbronnen. Hij stelt dat de lage participatie komt doordat de middenklasse vertrekt waardoor de lagere klasse overblijft die minder georganiseerd zijn en daardoor minder participeren. De theorie van Wilson (1987;1996) is niet geheel bruikbaar voor Nederlandse wijken, omdat de gedepriveerde wijken in Nederland er anders uitzien dan die in de Verenigde Staten. Putnam (2007) stelt dat etnische diversiteit negatieve effecten kan hebben op buurtparticipatie, omdat er in deze wijken minder contact is met elkaar. De bewoners in de wijk hebben minder vertrouwen in elkaar waardoor zij minder participeren. Echter wordt Putnam’s theorie niet altijd bevestigd in andere studies. Sampson (2012) laat namelijk juist zien dat dit niet afhankelijk is van de bevolkingssamenstelling in de buurt, maar of er een traditie is van actieve burgerparticipatie.

Snel et al., (2018) testten deze drie theorieën. Zij onderkennen, weliswaar, dat mensen met een lage sociaaleconomische status gemiddeld minder participeren dan mensen met een hogere sociaaleconomische status, maar dat bewoners van gedepriveerde wijken tóch meer participeren dan we op grond van hun individuele achtergrondkenmerken (veel laagopgeleiden) zouden verwachten. De reden is wellicht dat bewoners zich genooddaakt voelen om de grote problemen in hun wijk aan te pakken. De problemen werken als *trigger* waardoor bewoners zich geroepen voelen om actief te worden. Snel et al., (2018) verwerpen hierom de theorieën van Wilson, Putnam en Sampson. Wel stellen zij dat ‘het niveau van buurtparticipatie in gedepriveerde en etnisch diverse stadsbuurten (om wat voor reden dan ook) gemiddeld lager ligt dan in meer welgestelde en etnisch homogene delen van de stad’ (Snel et al., 2018, p. 51).

Wat zijn de redenen en motieven van bewoners voor non-participatie?

In gedepriveerde wijken wonen relatief veel laagopgeleiden en mensen met een migratieachtergrond die doorgaans minder participeren. Volgens Visser et al., (2021) zorgt het feit dat deze groep relatief groot is in de wijk tot non-participatie. Zij stelt dat deze groep gebrek heeft aan tijd, geld, sociaal kapitaal en politieke kennis. Deze groep wordt dan ook vaak ondervertegenwoordigd in burgerinitiatieven en buurtparticipatie doordat zij te maken hebben met individuele kenmerken zoals het gebrek aan tijd, het hebben van een niet-flexibele baan en het ontbreken aan sociaal kapitaal (Visser

et al., 2021). Maar naast deze, al bekende, factoren spelen bij deze grote groep in Rotterdam ook andere factoren. Kemmers (2022) komt in zijn kwalitatief onderzoek naar non-participatie onder Rotterdammers tot de conclusie dat wetenschappers en beleidsmakers verschillende redenen aandragen waarom bewoners niet participeren. Hij stelt dat er teveel óver bewoners wordt gesproken maar te weinig mét bewoners. Verder stelt hij dat er te weinig aandacht wordt besteed aan de micro-level perspectieven die bewoners hebben en dat hier te weinig kennis over is. Kemmers (2022) stelt dat het belangrijk is dat dit in de toekomst meer wordt gedaan.

Typen non-participerende bewoners

Ten eerste kan dit samenhangen met verschillende typen bewoners die door verschillende redenen niet participeren. Broekhuizen en Michels (2017) onderscheiden drie typen non-participerende bewoners. Zo participeert de *afzijdige* bewoner structureel niet omdat zij niet zitten te wachten op extra zorgtaken of andere taken in de wijk. De *loyale* bewoner is wel bereid om mee te denken maar participeert niet, omdat zij de hoofdtaken graag laten liggen bij de traditionele instituties. De *positief-kritische* bewoner staat echter positief tegenover buurtparticipatie, maar participeert niet, omdat zij de stap hiertoe nog niet hebben gezet. Een motief om niet te participeren kan zijn dat de bewoner hier niet om wordt gevraagd. Dit moet meestal worden gedaan door iemand die zich al in zijn/haar sociale kring bevindt, waardoor de drempel wordt verlaagd. Een motief om te willen participeren is altruïsme; een houding gericht op het willen helpen van mensen in algemene zin. Hierbij kan nog een onderscheid worden gemaakt tussen ‘collectief altruïsme’, waarbij het gaat om het verbeteren van de samenleving, en ‘individueel altruïsme’ wat gaat om het vervullen van goed burgerschap. Bij jongeren die participeren gaan de motieven vaak over persoonlijke ontwikkeling wat een individueel belang is. Het laatste motief is volgens Broekhuizen en Michels (2017) is het willen zorgen voor veranderingen in beleid. Een combinatie van deze motieven is vaak terug te vinden bij non-participanten zoals altruïsme en het willen oplossen van een specifiek probleem. Ook het oplossen van een specifiek probleem in combinatie met persoonlijke ontwikkeling is een veelvoorkomende combinatie.

Lack of feelings of entitlement

Een tweede reden tot non-participatie is volgens Visser et al., (2021) dat bewoners met een lage sociaaleconomische status het gevoel ervaren niet het recht te hebben om te participeren en hun mening te uiten in maatschappelijke instituties. Dit duidt zij met de term *lack of feelings of entitlement*. Van Der Waal (2022) stelt dat laagopgeleide burgers ervaren dat er op hen wordt neergekeken door hogeropgeleiden. Dit heeft te maken met de statusverschillen en de hiërarchische ordening van groepen en levensstijlen. Door hun lagere maatschappelijke status worden zij vaak gestigmatiseerd door groepen die hoger in de hiërarchie staan op bijvoorbeeld het wonen in Rotterdam Zuid.

Respondenten van Visser et al., (2021) beschrijven Rotterdam Zuid als een ‘ghetto’ en ‘mensen die niet naar school zijn gegaan’. Zij hebben het gevoel dat zij door deze stigmatisering niet serieus worden genomen door autoriteiten, waardoor zij niet bereid zijn tot buurtparticipatie. Hiernaast zou deze groep niet participeren, omdat zij het gevoel hebben dat ze tot te weinig kennis en capaciteiten beschikken om te participeren in het publieke domein. Hierbij hoort het niet goed beheersen van de taal en de cultuur, waardoor zij zichzelf niet volledig kunnen uiten en hun perspectieven kunnen uitleggen. Van Der Waal (2022) beschrijft dit fenomeen met de term; *dociliteit*: ‘‘dociel denken, voelen en handelen ontstaat wanneer laagopgeleide burgers statusverschillen herkennen én erkennen’’ (Van Der Waal., 2022, p. 443). Hij stelt dat laagopgeleide burgers minder participeren, omdat zij zichzelf diskwalificeren. Dit doen zij omdat zij een andere manier van spreken hebben dan hogeropgeleiden en instituties, waardoor zij zichzelf niet in staat achten te participeren.

De wijze waarop bewoners worden betrokken

Een derde reden om niet te participeren ligt in de wijze waarom bewoners betrokken worden. ‘‘Een veelvoorkomend probleem bij wetgeving over burgerparticipatie is de veronderstelling dat het voldoende is om ‘burgers’ in algemene zin te betrekken’’ (Hurenkamp & Tonkens., 2020, p. 57). Burgers/bewoners worden vaak in de algemene zin gebruikt als het gaat om buurtparticipatie. Echter bestaan er volgens Hurenkamp en Tonkens (2020) verschillende groepen in de wijk waarbij er grote verschillen zijn tussen groepen bewoners en de mate waarin zij willen participeren. Dit onderscheid wordt te weinig gemaakt als het gaat om de bewoners te betrekken bij buurtinitiatieven. Er wordt te weinig gehandeld naar de subjectieve motieven en behoeften van bewoners(groepen) om te participeren.

Ook Van Noije (2016) stelt dat er verschillen bestaan in het communiceren naar verschillende groepen bewoners. Volgens Hurenkamp en Tonkens (2020) moeten hierom de subjectieve motieven van bewoners in acht worden genomen zoals gebrek aan tijd en energie, maar ook het weinig tot niet beheersen van de taal die instituties gebruiken, wat een motief kan zijn tot non-participatie. Hiernaast hebben bewoners met lage inkomens vaak geen flexibele werktijden, wat ook zorgt voor non-participatie omdat de programmeringen van participatiemogelijkheden vaak tijdens hun werktijden zijn. Hiernaast stelt Verhoeven en Tonkens (2011) dat er in gedepriveerde wijken sprake is van een relatief grote groep bewoners met een migratieachtergrond. Klaver (2004) stelt dat de onbekendheid van het fenomeen participatie een belangrijke factor is in de verklaring van lage participatieniveaus. Buurtparticipatie zoals wij dat kennen bestaat veelal niet in het land van herkomst, waardoor er voor deze groep een beperkte aansluiting is tot buurtparticipatie. Hiernaast stelt Klaver (2004) dat vrijwilligersorganisaties een conservatieve manier van werven hanteren, waarbij geen rekening wordt gehouden met bewoners met een migratieachtergrond. Er is sprake van een weinig flexibele instelling om nieuwe groepen te betrekken, waarbij het voor bewoners met een migratieachtergrond weinig ruimte overlaat om zich thuis te voelen binnen de organisatie en te participeren.

Van den Brink et al., (2012) heeft het over de persoonlijke factor tot non-participatie. Hij benoemt hierbij de term *best persons* die vaak professionals of bewoners zijn in de wijk. Deze sleutelfiguren in de wijk verlagen de drempel om te participeren. Bij gebrek aan sleutelfiguren wordt de buurtparticipatie niet gestimuleerd. Daarnaast stelt hij dat zo'n *best person* ook als initiatiefnemer wordt gezien door de bewoners. Deze persoon zorgt voor de facilitering, maar zorgt er ook voor dat anderen als het ware 'meelopen'. *Best persons* beoefenen een strategische functie in de wijk en hebben daarbij een groot netwerk in de wijk. Een verklaring tot non-participatie in een depriverende wijk kan dus zijn dat er gebrek is aan sleutelfiguren.

Participatie binnen eigen groep

Een vierde reden van non-participatie is, ten slotte, dat veel bewoners met een migratieachtergrond participeren binnen de eigen groep. Naast dat er een grote groep laagopgeleiden woont in gedepriveerde wijken, is er volgens Verhoeven en Tonkens (2011) sprake van een relatief grote groep bewoners met een migratieachtergrond. Zij stellen dat deze groep bewoners graag actief participeren binnen hun eigen groep, op basis van etniciteit. Deze groep participeert daarom vaak weinig in de buurt en zijn sterker geneigd om dit binnen hun eigen groep te doen. Klaver (2004) spreekt van 'wijk-culturen', waarbij participatie voornamelijk gericht is op de eigen groep. Er wordt weinig aandacht besteed aan mensen buiten de eigen kring waarbij de maatschappelijke inzet zich voornamelijk richt op de eigen groep. "Er is in de termen van Putnam (2002) vooral spraken van 'bonding' sociale contacten en niet van 'bridging' of groepsoverstijgende contacten.

Volgens Kemmers (2022) wordt er in beleid te weinig aandacht besteed aan de perspectieven van bewoners zelf, waarom ze weinig participeren en moet dit in de toekomst meer gebeuren. Ook stelt hij dat er door wetenschappers en beleidsmakers niet enkel óver bewoners moet worden gesproken maar mét bewoners om hen beter te begrijpen. Daarom richt dit onderzoek zich juist op de subjectieve redenen die bijdragen aan non-participatie in gedepriveerde wijken. We kijken in dit onderzoek naar vier mogelijke redenen: typen non-participerende bewoners, *lack of feelings of entitlement*, de wijze waarop bewoners worden betrokken en participatie binnen eigen groep. Het thema 'typen non-participerende bewoners' is ingegaan op wat Broekhuizen en Michels (2017) stellen over drie typen non-participerende bewoners. Verder is onderzocht of bewoners *lack of feelings of entitlement* en dociliteit ervaren aan de hand van Visser et al., (2021) en Van der Waal (2022). Daarnaast is onderzocht of de manier waarop bewoners worden betrokken een verklaring is tot non-participatie, zoals het in de algemene zin betrekken van bewoners wat wordt gesteld door Hurenkamp en Tonkens (2020) of het niet op de juiste manier communiceren met een groep, gesteld door Klaver (2004). Tot slot is onderzocht of bewoners participeren binnen hun eigen groep en of dit een verklaring is tot non-participatie zoals Verhoeven en Tonkens (2011) stellen.

Methodologie

Onderzoeksstrategie

Tijdens dit onderzoek is gebruik gemaakt van kwalitatief onderzoek door middel van een single case study. Een single case study biedt diepgaande inzichten van een specifieke context; in dit geval de wijk Hillesluis. Deze specifieke context kan grondig worden bestudeerd, waarbij diepgaande inzichten worden verkregen over de verklaringen tot non-participatie in de wijk. De dataverzamelmethode die hierbij gebruikt is, is kwalitatief deskresearch door middel van interviewonderzoek. De interviews zijn afgenomen onder 16 respondenten woonachtig in de wijk en zijn semigestructureerd met als doel een beeld te vormen van de ervaringen, percepties en motieven tot non-participatie van bewoners in de wijk. Doordat vooraf aan de interviews literatuuronderzoek is gedaan, is een reeks met mogelijke factoren tot non-participatie ontstaan. Hierom is ervoor gekozen om de interviews deels al te structureren. Dit betekent dat alle interviews dezelfde structuur hadden, maar dat is doorgevraagd waar nodig. Deze reeks mogelijke factoren tot non-participatie is hierdoor tijdens de interviews getest en aangevuld. Dit biedt mogelijkheden om vergelijkingen te maken doordat alle respondenten dezelfde vragen krijgen.

Specifiek is onderzocht welke motieven en redenen respondenten hebben om niet te participeren in de wijk en buurtinitiatieven in de wijk. De respondenten zijn bewoners die niet participeren in de wijk, om te achterhalen welke factoren een rol spelen tot non-participatie. De interviewer heeft wel de ruimte behouden om eventueel door te vragen bij mogelijke antwoorden zodat de deelnemer een bepaalde richting op wordt geleid en zijn/haar ervaringen deelt met betrekking tot (non)-participatie in de wijk. De interviews zijn achteraf getranscribeerd en door middel van het programma Atlas.ti gecodeerd. Eerst zijn de interviews open gecodeerd, daarna axiaal gecodeerd en tot slot selectief gecodeerd om tot de huidige factoren te komen. Door te coderen zijn terugkomende motieven en factoren duidelijk zichtbaar geworden wat uiteindelijk heeft geleid tot antwoord op de hoofdvraag.

Betrouwbaarheid en validiteit

Tijdens dit onderzoek is de betrouwbaarheid op verschillende manier gewaarborgd. Zo is er specifiek gekozen voor de methode diepte-interviews, wat passend is bij de onderzoeksvraag omdat dit om de subjectieve percepties van bewoners gaat. Hiernaast is gebruik gemaakt van een consistente manier van vragen stellen tijdens de interviews, namelijk semigestructureerd, wat ervoor zorgt dat de data niet door toeval of andere factoren zijn beïnvloed. Ook is gekozen voor deelnemers, die voor zover mogelijk, representatief zijn aan de groep bewoners in Hillesluis. Zo is ervoor gekozen om niet de zichtbaar actieve mensen zonder migratieachtergrond te interviewen die gezien worden door de Gemeente Rotterdam, maar juist de niet actieve bewoners met een migratieachtergrond die veelal ongezien en ongehoord blijven.

De validiteit van dit onderzoek is gewaarborgd door de diepte-interviews te baseren op literatuuronderzoek die vooraf aan de interviews is gedaan. Aan de hand van het literatuuronderzoek zijn onderwerpen en factoren tot stand gekomen die tijdens de interviews zijn bevraagd. Deze omvatten verschillende verklaringen tot non-participatie vanuit verschillende literatuur. Verder is er mede sprake van externe validiteit, doordat de deelnemers allemaal binnen de kaders vallen die aangegeven zijn in het literatuuronderzoek zoals het hebben van een migratieachtergrond, weinig sociaal kapitaal en weinig cultureel kapitaal. Doordat verschillende soorten respondenten zijn geïnterviewd zijn de subjectieve motieven die een rol spelen tot non-participatie in de wijk, zichtbaar geworden. Daarnaast is tijdens de interviews een context geschetst, waarbij is getest of de respondenten de interviewvragen daadwerkelijk hebben begrepen.

De respondentengroep

De respondentengroep bestond uit zestien respondenten, waarvan twaalf vrouwen en vier mannen. Verder bestond de groep uit tien jongvolwassenen, vier mensen van een middelbare leeftijd en twee mensen met een oudere leeftijd. Specifiek is gekozen om een groter aandeel aan jongvolwassenen te interviewen, omdat de wijk uit relatief veel jongvolwassenen bestaat (Gemeente Rotterdam, 2022). Daarnaast is ervoor gekozen om een etnisch diverse groep respondenten te interviewen, omdat de wijk zelf ook etnisch divers is. Vijftien respondenten hebben een migratieachtergrond, die zeer gemêleerd is. De groep bestaat uit mensen met een Turkse, Marokkaanse, Bosnische, Hindoestaanse, Pakistaanse, Congolese, Antilliaanse en Nederlandse achtergrond. De respondentengroep bestond uit vijftien non-participerende bewoners, waarvan respondent zestien, een oudere vrouw zonder migratieachtergrond, in het verleden wel erg actief was, maar op dit moment niet. Verder was er één respondent; respondent 3¹, een oudere man met een migratieachtergrond, die op dit moment wel actief in de wijk middels vrijwilligerswerk. Zijn perspectief was echter erg waardevol, omdat hij dagelijks contact heeft met non-participerende bewoners in de wijk, en dus een goed beeld heeft van hun redenen tot non-participatie. Van de respondentengroep zijn negen respondenten werkend en zeven respondenten niet werkend.

De respondenten zijn voornamelijk benaderd door het eigen netwerk van de onderzoeker, waarbij respondenten geen directe relatie hadden tot de onderzoeker. Dit is via sociale media gedaan, maar ook door kennissen die het woord verspreidden dat de onderzoeker op zoek is naar niet-participerende respondenten in de wijk. Daarnaast zijn de respondenten benaderd door in gesprek te gaan met bewoners bij lokale instanties zoals de SKVR en stichting SOL. Ook is het professionele netwerk van de onderzoeker ingezet bestaande uit professionals in de wijk die toegang hebben tot contacten van bewoners. Er is gekozen om voor de werving van respondenten geen gebruik te maken van contacten bij de Gemeente Rotterdam, omdat deze contacten bestonden uit participerende respondenten en voor dit onderzoek specifiek non-participerende bewoners werden geworven.

¹ Man, oudere leeftijd, migratieachtergrond: Marokkaans, religie: Islamitisch, niet werkend, participeert

Ethische aspecten

Tijdens dit onderzoek is rekening gehouden met ethische aspecten door transparant en eerlijk te zijn naar de deelnemers toe. Zo is er vooraf aangegeven waar het onderzoek over gaat en wat hiervan het doel is. Verder is er zorgvuldig omgegaan met de data die is verzameld door middel van de onderzoeksmethoden. De respondenten hebben allen een *informed consent* ingevuld waarbij zij akkoord zijn gegaan met het feit dat de verkregen informatie gebruikt wordt voor enkel dit onderzoek. Daarnaast hebben zij via de spraakrecorder akkoord gegeven om de interviews op te nemen. De verkregen ruwe informatie naar aanleiding van het interview en observaties zal gedeeld worden met de scriptiebegeleider en na het behalen het traject worden verwijderd. Ook is vanwege privacy, gebruik gemaakt van voornamen en nummers, zodat niet te achterhalen is wat de specifieke gegevens van de respondenten zijn. De uiteindelijke conclusie die gebaseerd is op de resultaten kunnen wel dienen voor wetenschappelijk onderzoek.

Resultaten: redenen tot non-participatie

Tijdens dit onderzoek is gebruik gemaakt van een *single case study* door middel van diepte-interviews, waarbij gekozen is voor de wijk Hillesluis als casus. De interviews zijn gehouden aan de hand van een topiclijst met mogelijk verklarende factoren tot non-participatie die uit het theoretisch kader zijn gebleken. Specifiek is voor de wijk Hillesluis gekozen als casus, omdat volgens Schuilenburg (2019) dit een depriverende wijk is waar weinig sprake is van buurtparticipatie. Daarnaast is dit een wijk waarbij de subjectieve motieven tot non-participatie in de wijk nog niet duidelijk zijn. De respondenten zijn op één na, allemaal non-participerende bewoners in de wijk.

De wijk Hillesluis

De wijk bevindt zich tussen een aantal drukke wegen waar Winkelboulevard Zuid dwars doorheen loopt. Er zijn vele smalle en dicht op elkaar gebouwde woningen te zien en de wijk wordt beschreven als een ‘arbeiderswijk’ die zich heeft gevormd aan het begin van de vorige eeuw. Verder telt de wijk 12.000 inwoners waarbij het opleidings- en inkomensniveau ten opzichte van Rotterdam laag is. Wel is er sprake van een groot winkelaanbod en zijn er diverse voorzieningen zoals een Vraagwijzer van de Gemeente Rotterdam, een bibliotheek, een aantal pleinen en parken waar ruimte is om te sporten en te spelen. Gemiddeld wonen er in de wijk meer jongeren ten opzichte van de rest van de stad Rotterdam. De bevolking bestaat uit verschillende culturen waarbij 85% van de bewoners een migratieachtergrond heeft. De grootste etnische groepen in de wijk bestaat uit de Turkse gemeenschap en de Marokkaanse gemeenschap (Wijkprofiel Rotterdam, 2020). In de wijk vinden verschillende buurtinitiatieven plaats op lokale ontmoetingsplekken zoals ‘De Hillevliet’. Op deze locatie zijn bewoners welkom en worden er gratis initiatieven georganiseerd door organisaties zoals de Hogeschool Rotterdam, SKVR, stichting SOL en Boijmans op Zuid (De Hillevliet, 2001).

Daarnaast is de wijk Hillesluis één van de acht focuswijken van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid. Dit programma is landelijk opgezet en zet zich in om de kansen van bewoners op Zuid te vergroten middels opleidingsniveau, arbeidsparticipatie en woonkwaliteit. In 2010 werd geconcludeerd dat de problemen in deze focuswijken zo groot zijn, dat een meerjarig programma noodzakelijk is. Na tien jaar, is vooruitgang te zien in de wijken en zijn positieve ontwikkelingen terug te zien. Hier zal de komende tien jaar verder aan worden gewerkt (Nationaal Programma Rotterdam Zuid, z.d.). Tot slot is de wijk erg centraal gelegen en zijn er verschillende voorzieningen voor het openbaar vervoer te vinden. De laatste jaren worden er vele nieuwe woningen gebouwd, waardoor ook veel woningen in de wijk worden gesloopt. De wijk bestaat voornamelijk uit kleine appartementen en portiekwoningen, maar liefst 80% bestaat hieruit. Vrijstaande woningen en twee-onder-een-kapwoningen zijn er niet (Wonen in Rotterdam, 2023).

Typen non-participerende bewoners

Een eerste verklaring tot non-participatie is dat er verschillende non-participerende typen bewoners in de wijk zijn, die om verschillende redenen niet participeren, blijkt inderdaad het geval (Broekhuizen en Michels, 2017). Dit is mede terug te zien in de groep respondenten. Een groot deel van de respondenten geeft aan wel bereid te zijn om deel te nemen aan buurtinitiatieven in de wijk, maar niet bereid te zijn tot het zelf organiseren van deze initiatieven. Dit heeft verschillende redenen waaronder het niet hebben van de tijd om dit te organiseren, of het vinden dat je niet over voldoende kennis beschikt om iets te organiseren. Zo stelt respondent 4² : *Ik zou liever deelnemen dan organiseren, omdat ik zelf niet echt een persoon ben die echt verstand heeft van wat anderen, wat de meeste mensen interessant vinden.*

Daarnaast geeft een deel van de respondenten ook aan het niet hun taak te vinden om buurtinitiatieven te organiseren, maar het een taak van de gemeente te vinden. Zij vinden dat de gemeente onterecht de taak bij de bewoners neerlegt. *De gemeente legt de verantwoording bij de gewone mensen neer, maar nee* stelt respondent 13³. Deze groep behoort tot een combinatie van de type *afzijdige* bewoner en *loyale* bewoner volgens Broekhuizen en Michels (2017).

Maar een enkeling van de respondenten geeft aan bereid te zijn een buurtinitiatief te organiseren, mocht hier animo voor zijn. Wel geven zij daarbij aan dat zij niet weten hoe ze dit zouden moeten doen en dat zij hiervoor steun vanuit de gemeente nodig hebben. Respondenten geven hiernaast ook aan niet bereid te zijn tot het organiseren van buurtinitiatieven, omdat er te veel van hen wordt gevraagd betreft de stappen die moeten worden doorlopen om uiteindelijk een buurtinitiatief te kunnen organiseren. Door dit lange proces wordt het nut om iets te organiseren niet meer ingezien. Respondent 11⁴ geeft het volgende aan:

² Man, jongvolwassen, migratieachtergrond: Surinaams- Hindostaans, religie: Islamitisch, niet werkend, participeert niet

³ Vrouw, middelbare leeftijd, migratieachtergrond: Bosnisch, religie: geen, niet werkend, participeert niet

⁴ Vrouw, jongvolwassen, migratieachtergrond: Pakistaans, religie: Islamitisch, niet werkend, participeert niet

Ik zou het erg leuk vinden om wat te organiseren maar het kost echt heel veel werk. Je moet een inventarisatie maken, toestemming vragen bij de gemeente. Ik vraag me af of het nog nut heeft doordat je zóveel stappen moet doorlopen gewoon. Het papierwerk al die je moet aanvragen als je een subsidie wilt bij de gemeente. Ze vragen best veel van je, ze verwachten veel. Zoveel regels ook waar je aan moet voldoen, als je iets wilt organiseren zal je toch wel echt daar allemaal aan moeten voldoen. Ja, ja dat maakt de overweging wel lastig. Eerlijk gezegd houdt dat me allemaal ook een beetje tegen die lange wegen tot je eindelijk wat hebt is gewoon te veel.

Lack of feelings of entitlement

Een tweede reden tot non-participatie is dat bewoners in gedepriveerde wijken *lack of feelings of entitlement* ervaren (Visser et al., 2021). Respondenten geven vaak aan het gevoel te hebben dat zij niet serieus worden genomen door instituties zoals de gemeente. Zo beantwoordt respondent 9⁵ de vraag of ze denkt serieus genomen te worden door de gemeente als volgt: *Nou dat betwijfel ik want meestal doen ze echt niks ermee. Zeg maar als de buurt iets vindt, dan doen ze er ook echt niks mee waarschijnlijk.* Dit laat zien dat de verwachting, maar ook het vertrouwen wat de bewoners hebben in de gemeente, erg laag is. Daarnaast hebben zij niet het gevoel dat zij mogen meepraten over de wijk en dat alles van bovenaf wordt bepaald door de instituties. Daarbij geven vele respondenten aan wel het gevoel te hebben dat ze hun mening mogen uiten, maar dat zij denken dat hier toch niks mee gedaan wordt. Zo zegt respondent 4⁶: *Nou ik denk dat ze, ja dat je mag praten, maar of ze naar je luisteren dat is een verschil, dat is een ander verhaal.* Het gevoel dat bewoners zich niet gehoord voelen komt mede doordat er door instanties niet genoeg naar hun mening wordt gevraagd. Respondenten geven ook aan niet mee te praten in de wijk, omdat zij niet weten waar zij dit kunnen doen. Respondent 1⁷ zegt:

Ik heb niet echt het gevoel dat ik mag meepraten omdat ik niet weet waar ik naartoe zou moeten gaan met mijn klachten of met mijn wensen of met mijn ideeën. Dat weet ik gewoon niet en laten we heel eerlijk zijn in hoeverre wordt daar echt naar geluisterd als dat wel zou zijn? Dat is mijn idee erachter dan denk ik ja wordt daar wel echt nou iets mee gedaan of is het gewoon om een gevoel te geven van hé je wordt gehoord maar uiteindelijk wordt er niks mee gedaan weetje.

⁵ Vrouw, jongvolwassen, migratieachtergrond: Pakistaans/Surinaams, religie: Islamitisch, niet werkend, participeert niet

⁶ Man, jongvolwassen, migratieachtergrond: Surinaams- Hindostaans, religie: Islamitisch, niet werkend, participeert niet

⁷ Vrouw, middelbare leeftijd, migratieachtergrond: Surinaams-Hindostaans, religie: hindoeïsme, niet werkend, participeert niet

Naast *lack of feelings of entitlement* speelt dociliteit ook een rol in de verklaring tot non-participatie door bewoners (Van der Waal, 2022). Een deel van de respondenten geeft aan dat zij in hun omgeving veel sociaal kwetsbare medebewoners zien. Vaak beheersen zij de taal niet goed of spreken zij de taal van de gemeente niet. Dit leidt ertoe dat zij dociel denken en zichzelf diskwalificeren. Een ander deel van de respondenten geeft zelf aan het gevoel te hebben niet over voldoende kennis te beschikken, waardoor zij ‘dociel denken’. Respondent 16⁸ weet dit duidelijk uit te leggen omdat zij in het verleden zelf erg actief was in de wijk en contact had met veel bewoners. Zij legt dit als volgt uit:

Ik merk dat ze vaak de drempel een beetje te hoog vinden, dus de gedachtegang is, wat ik heb meegekregen, dat ze denken dat er andere dingen verwacht wordt van ze, die zij niet kunnen. Of dat ze heel vaak zichzelf lager inschatten dan wat eigenlijk gevraagd wordt. En ja, dan is het ook heel moeilijk om, om duidelijk te maken. Dan kan je flyer en folderen wat je wil, maar je hebt ook met een groot aantal mensen te maken die het niet kunnen lezen of analfabeet zijn of het Nederlands niet genoeg beheersen, en dan vinden ze het ook heel lastig om ineens ergens naar binnen te stappen waar al een vaste groep zit. En vaak proberen ze het dan één of twee keer en hebben ze toch zoiets van, nou, ze blijven toch wel wat meer allemaal op het eigen eilandje zitten, zeg maar

Bewoners hebben dus vaak het gevoel en het idee dat zij niet over voldoende kennis beschikken om te kunnen participeren in de wijk. Doordat zij vaak ook tot een sociaal kwetsbare groep behoren, is deze stap te groot voor ze. Ook hebben ze vaak geen beeld van wat er van hen wordt verwacht, waardoor zij gemakkelijker de keuze maken om niet te participeren.

Respondenten geven verder een aantal keer aan dat zij het gevoel hebben dat er anders naar hen wordt gekeken door mensen die niet uit Rotterdam Zuid komen. Er wordt als het ware op hen neergekeken, omdat zij daar vandaan komen. Zij geven dan ook aan dat dit komt doordat de wijk gestigmatiseerd wordt en er een negatief beeld heerst. Doordat de wijken gestigmatiseerd worden, motiveert dit hen niet om te participeren in de wijk, aangezien het beeld wat anderen hebben over de wijk toch niet zal veranderen en zij het gevoel hebben niet serieus genomen te worden door de autoriteiten.

De wijze waarop bewoners worden betrokken

Een derde verklaring tot non-participatie is de wijze waarop bewoners worden betrokken om te participeren (Hurenkamp & Tonkens, 2020). Respondenten verklaren niet te participeren in de wijk omdat zij niet, of niet op de juiste manier worden, worden betrokken door de organiserende organisaties. Dit komt doordat er geen onderscheid wordt gemaakt in groepen in de wijk, wat wel nodig is om mensen

⁸ Vrouw, oudere leeftijd, geen migratieachtergrond: Nederlands, religie: geen, werkend, participeert niet

te betrekken bij buurtinitiatieven (Hurenkamp & Tonkens). Zo reageert respondent 5⁹ op de vraag of zij voldoende wordt betrokken bij de huidige initiatieven als volgt: *Nou tot nu toe niet echt want ik heb niet echt een uitnodiging ofzo gekregen gericht naar bijvoorbeeld jongeren of ja jongvolwassenen. Ja dus nee eigenlijk niet.* Groepen, in dit geval jongeren en jongvolwassenen, worden niet op de juiste manier betrokken. Deze groep geeft aan betrokken te willen worden via andere kanalen zoals sociale media.

Respondenten geven daarnaast aan dat zij niet participeren in de wijk, omdat zij vaak niet weten wanneer er buurtinitiatieven zijn, waardoor zij logischerwijs ook niet kunnen deelnemen. Zij geven aan hier vaak achteraf pas achter te komen. Wel geven zij aan dat mochten zij ervan weten zij wel hadden willen deelnemen. Zo geeft respondent 6¹⁰ het volgende aan:

Nou ja, ik moet eerlijk zeggen, ik zie nergens, ik zie persoonlijk nergens dingen dat ik denk van: oh, ze organiseren wat. Want meestal daarna, dat je dan op Facebook iets tegenkomt dat je dacht van, oh, er was gisteren een wijkbarbecue bij wijk van de huis of weet ik veel wat. Dat ik denk van já had ik dat geweten... Als ik dan vrij ben, dan was ik even langsgedaan ofzo. Uh, ik denk dat je ook nét in dat stukje buurt moet wonen, zo drie straten verder, om het te weten soms. Of net die connecties moet hebben. Ik vind dat de promotie wat dat betreft, die is er niet. Dus je moet nét die connecties hebben en bijvoorbeeld als je dan op school zit, dan praat iedereen erover van: "Oh ja, we gaan dit organiseren!" en dan weet je ervan maar.. ja, achteraf.

Verder geeft een deel van de respondenten aan meer informatie te willen over het initiatief, zodat zij een beter beeld hebben waar deze over gaat. Zij vinden dat de initiatieven vaak te vaag worden omschreven, waardoor zij afhaken. Respondent 15¹¹ zegt: *Ik zou wel meer informatie nodig hebben om ergens aan mee te doen. Vaak merk ik dat er alleen een flyer wordt gemaakt maar er verder weinig tot niks over wordt verteld.* De respondenten geven aan wel een aan bekend te zijn met buurtinitiatieven, waarbij wordt bedoeld het weten dat er initiatieven bestaan. Echter worden zij dus te weinig geïnformeerd hierover.

Participatie binnen eigen groepen

Een vierde verklaring tot non-participatie in de wijk is dat in gedepriveerde wijken sprake is van groepen en 'wijk-culturen' (Klaver, 2004). Respondenten verklaren dat er in de wijk inderdaad sprake is van verschillende groepen zoals Verhoeven en Tonkens (2011) ook stellen. Zo benoemen de respondenten dat er twee grote groepen in de wijk zijn; de Turkse en de Marokkaanse gemeenschap.

⁹ Vrouw, jongvolwassen, migratieachtergrond: Turks, religie: Islamitisch, werkend, participeert niet

¹⁰ Vrouw, jongvolwassen, migratieachtergrond: Bosnisch, religie: geen, werkend, participeert niet

¹¹ Vrouw, jongvolwassen, migratieachtergrond: Antilliaans, religie: Christelijk, werkend, participeert niet

Respondent 4¹² zegt: *Ja de grootste groepen die ik zie hier zijn echt heel veel Turken en Marokkanen.* Volgens respondenten die binnen, maar ook buiten deze specifieke groepen behoren, participeren deze groepen voornamelijk met elkaar. Dit betekent dat de groepen waarin zij participeren, enkel bestaat uit mensen met dezelfde etnische achtergrond en vaak ook dezelfde gender. Een voorbeeld hiervan is de groep de ‘buurtmoeders’ die enkel bestaat uit Turkse vrouwen uit de wijk. Daarnaast is er ook een groep genaamd de ‘buurtvaders’ die enkel bestaat uit Marokkaanse mannen uit de wijk. Respondent 7¹³ benoemt dit als volgt:

Het zijn wel mensen die al met elkaar omgaan met dezelfde afkomst dus ja laten we zeggen je hebt bijvoorbeeld Turkse mensen die gaan met elkaar om, Marokkaanse mensen die gaan met elkaar om dat zijn dat echt dan echt groepjes. Ja en dan echt een groep vormen en dan weer de ouders van die jongens. Je hebt heel vaak dan ook mensen van dezelfde afkomst die kennen elkaar dan via via of dan is het vaak familie dus dan zijn ze denk ik vaker geneigd om daar samen naartoe te gaan maar dan ben je eigenlijk een soort van buitenstaander die daar dan komt.

Bewoners die tot deze migrantengemeenschappen behoren, geven aan geen behoefte te hebben aan buurtinitiatieven. Zij geven aan dit al voldoende te hebben binnen hun eigen groep, waaronder hun eigen sociale kring. Respondenten geven ook aan andere groepen te zien in de wijk zoals de Surinaamse gemeenschap en de Antilliaanse gemeenschap. Echter zijn deze niet in grote getalen terug te zien zoals de Turkse en de Marokkaanse gemeenschappen. De groepen in de wijk worden duidelijk gevormd aan de hand van cultuur en etniciteit.

Echter verklaart een deel van de respondenten, die niet tot de dominante culturen binnen de wijk behoren, dat zij niet participeren in de wijk omdat zij niet tot één van deze culturen behoren. Zij vinden het lastig om binnen te komen in deze groepen en worden dan al snel als buitenbeentje gezien. Hierdoor ervaren zij het gevoel dat er door deze groepen anders naar hen wordt gekeken. Respondent 15¹⁴ omschrijft dit als volgt:

Ik voel me een beetje meer de buitenbeentje in mijn wijk eigenlijk. Ja, dat komt door het feit van ja ik hoor niet tot echt een cultuurgroep in de wijk. Dat zijn dan vooral de Marokkaanse en de Turkse, zoals ik al eerder zei, ja, ze spreken vooral in hun eigen taal. Daar kan je moeilijk in meegaan, ik ben zelf Antilliaans ik versta er geen woord van dus ja.

¹² Man, jongvolwassen, migratieachtergrond: Surinaams- Hindostaans, religie: Islamitisch, niet werkend, participeert niet

¹³ Vrouw: jongvolwassen, migratieachtergrond: Angolees, religie: Christelijk, niet werkend, participeert niet

¹⁴ Vrouw, jongvolwassen, migratieachtergrond: Antilliaans, religie: Christelijk, werkend, participeert niet

Weinig interesse in huidig aanbod

Een laatste, en ook onverwachte verklaring die veel jongvolwassene respondenten geven voor non-participatie in de wijk, is dat er geen passend aanbod voor hen is. Zij geven aan dat er enkel aanbod is voor kinderen of ouderen, maar niet voor jongvolwassenen. Zij stellen dat, mocht er passend aanbod zijn die zich richt op hen, zij wel bereid zijn om te participeren. Dit wordt niet alleen door de jongvolwassene zelf gesteld, maar ook door de respondenten met een middelbare leeftijd en oudere leeftijd. Specifiek hebben zij behoefte aan een ontmoetingsplek waar serieuze thema's worden besproken. Daarnaast geven zij aan dat zij enkel ouderen zien participeren in de wijk en dat deze activiteiten hen niet aanspreekt. Respondenten stellen geen behoefte te hebben aan meer activiteiten voor kinderen, omdat dit al voldoende wordt gedaan in de wijk. Respondent 2¹⁵ legt uit:

Nou ik merk wel echt dat er te weinig aanbod is voor mensen zoals mij; de beetje jongeren en jongvolwassenen. Er is er dan wel eens wat dan is het iets wat mij totaal niet interesseert. Ik zou het denk ik wel interessant vinden om bijvoorbeeld je kiesrecht bekend te maken onder jongere mensen.

Conclusie en discussie

In depriverende wijken wordt er vaak minder geparticipeerd door bewoners dan in meer welgestelde wijken (Snel et al., 2018). Echter is buurtparticipatie erg belangrijk voor de persoonlijke ontwikkeling van bewoners in de wijk, maar ook voor de maatschappij die hierdoor hechter wordt. Hierom is middels dit onderzoek achterhaalt welke verklaringen bewoners zelf hebben tot non-participatie in een depriverende wijk. Hiermee volgde ik eerder onderzoek van Kemmers (2022) die stelde dat er wel veel óver niet-participerende bewoners wordt gesproken, maar niet mét hen. In dit onderzoek stonden daarom de subjectieve motieven en perspectieven van de bewoners centraal om de hoofdvraag, 'In hoeverre zijn bewoners wonend in Hillesluis bereid tot buurtparticipatie en wat zijn hun motieven tot non-participatie?', te beantwoorden. Hierom is er specifiek gekozen om non-participerende bewoners te interviewen. Deze zijn voornamelijk geworven door het netwerk van de onderzoeker via sociale media en door kennissen die het woord hebben verspreid.

Uit het onderzoek is gebleken dat er verschillende factoren meespelen die verklaren waarom bewoners weinig tot niet participeren in de wijk. Zo heeft dit te maken met de verschillende typen bewoners die er wonen in de wijk. Veel bewoners geven aan wel deel te willen nemen aan initiatieven, maar niet bereid te zijn om deze zelf te organiseren. Zij hebben het hier of te druk voor of vinden het de taak van instanties om dit te organiseren. Dit wordt bevestigd door Broekhuizen en Michels (2017) die stelt dat de type *afzijdige* bewoner niet zit te wachten op extra zorgtaken of andere taken in de wijk. De type loyale bewoners zijn wel bereid om te participeren, maar laten de hoofdtaken graag liggen bij

¹⁵ Vrouw, jongvolwassen, migratieachtergrond: Surinaams- Hindostaans, religie: Islamitisch, werkend, participeert niet

de instituties. Ook de type *positief-kritische* bewoner is hierin terug te vinden aangezien deze wel bereid is om te participeren, maar de stap nog niet heeft genomen.

De tweede verklaring tot non-participatie in de wijk is het feit dat bewoners *lack of feelings of entitlement ervaren*. Bewoners geven aan het gevoel te hebben niet serieus genomen te worden door instanties. Ook hebben zij het gevoel dat zij belangrijke competenties missen en niet mogen meepraten over de wijk. Visser et al., (2021) wordt hierom bevestigd aangezien zij stellen dat bewoners het gevoel hebben niet het recht te hebben om hun mening te uiten. Echter wordt Visser et al., niet geheel bevestigd, omdat een groot deel van de respondenten aangeeft wel het gevoel te hebben dat zij hun mening mogen uiten. Hierbij vertellen zij echter dat zij desondanks niet het gevoel hebben dat er wordt geluisterd. Visser et al., (2021) stellen verder dat stigmatisering een rol speelt in de reden tot non-participatie door bewoners. Dit wordt door vele respondenten wel bevestigd. Daarnaast wordt wat Van der Waal (2022) stelt over dociliteit ook bevestigd. Respondenten zien in hun namelijk wijk veel sociaal kwetsbare medebewoners die statusverschillen herkennen en erkennen. Ook het ‘dociel denken’ waar Van der Waal (2022) het over heeft, is terug te zien in de antwoorden en kan worden bevestigd. Respondenten geven namelijk aan het gevoel te ervaren dat zij niet over voldoende kennis beschikken om te participeren.

De derde verklaring tot non-participatie is dat de wijze waarop bewoners worden betrokken door organisaties verklaart waarom bewoners niet participeren. Bewoners geven aan niet of onvoldoende geïnformeerd te worden, waardoor ze niet de optie hebben om te participeren. Hurenkamp en Tonkens (2020) wordt bevestigd, omdat zij stellen dat burgers voornamelijk in de algemene zin worden betrokken. Van Noije (2016) bevestigd dat er verschillende manieren bestaan van communiceren naar verschillende groepen. Echter stelt zij niet dat doordat er niet op de juiste manier wordt gecommuniceerd, groepen niet geïnformeerd worden. Hierom wordt Van Noije (2016) maar deels bevestigd, omdat uitsluiting van groepen door de wijze van communicatie niet te herleiden is naar wat zij stelt. Klaver (2004), die stelt dat er onbekendheid van het fenomeen participatie bestaat onder deze groep met een migratieachtergrond, kan niet worden bevestigd, omdat uit dit onderzoek blijkt dat bewoners wel degelijk weten van het bestaan van buurtinitiatieven. Ook Van den Brink et al., (2012) komt niet als verklaring terug in dit onderzoek. Deze stelt dat de bewoners *best persons* nodig hebben om hen zover te krijgen om te participeren.

Een vierde verklaring tot non-participatie is dat er in de wijk sprake is van verschillende groepen die vaak gevormd zijn op basis van etniciteit en/of cultuur. Dit is een verklarende factor voor zowel de bewoners die tot deze groepen behoren, als de bewoners die hier niet toe behoren. Klaver (2004), die spreekt over ‘wij-culturen’ wordt bevestigd, omdat dit onderzoek duidelijk maakte dat er sprake is van groepen migrantengemeenschappen die zich voornamelijk richten op hun eigen groep. Verhoeven en Tonkens (2011) wordt hierbij bevestigd, omdat zij stellen dat deze groepen in de wijk graag participeren binnen hun eigen groep op basis van etniciteit. De bewoners die tot deze groepen behoren hebben geen behoefte tot participatie in de wijk, omdat in deze behoefte al wordt voorzien binnen hun eigen

groep(en). Aan de andere kant geven respondenten die niet tot de dominante culturen in de wijk behoren aan dat zij zich belemmerd voelen om te participeren, doordat zij niet tot dezelfde cultuur of etniciteit behoren. Zij hebben het gevoel dat er door de dominante groepen in de wijk anders naar hen wordt gekeken.

Tot slot is een onverwachte verklaring van jongvolwassenen tot non-participatie in de wijk, het feit dat er te weinig aanbod is voor deze groep. In de wijk wordt er te veel gericht op kinderen en ouderen en te weinig op jongvolwassenen. Dit is een opvallend fenomeen, aangezien er volgens Wijkprofiel Rotterdam (2020) relatief een stuk meer jongvolwassenen in de wijk wonen ten opzichte van Rotterdam. Vervolgonderzoek zou zich daarom meer moeten richten op de behoeften van deze grote groep die zich bevindt in de wijk.

Dit onderzoek draagt wetenschappelijk bij door inzicht te bieden in de factoren die bewoners van depriverende wijken zelf noemen waarom zij minder of niet participeren in de buurt. Dit onderzoek is specifiek gericht op de subjectieve motieven en percepties van bewoners door met hen in gesprek te gaan en oprecht naar hen te luisteren. Dit draagt daarbij ook maatschappelijk bij aan het maken van passend beleid vanuit de lokale instituties, maar ook aan andere steden die te maken hebben met depriverende wijken waar de motieven van bewoners tot non-participatie niet inzichtelijk zijn. Hierna worden daarvoor enkele aanbevelingen gedaan.

Verder kent dit onderzoek een aantal limitaties zoals het feit dat de onderzoeker dieper in had kunnen gaan op het onderwerp ‘stigmatisering van de wijk’. Dit is een suggestie om vervolgonderzoek naar te doen en te achterhalen of de stigmatisering van de wijk invloed heeft op non-participatie in de wijk. Een andere limitatie is dat dit onderzoek door het geringe aantal respondenten niet kan ingaan op specifieke groepen onder de bewoners zoals de groep jongvolwassenen. Dit is een suggestie voor vervolgonderzoek, omdat hiervoor duidelijk werd dat deze groep andere wensen en behoeften heeft als het gaat om participatie en buurtinitiatieven in de wijk. Deze doelgroep is deels wel meegenomen in dit onderzoek, maar zou deze nog verder kunnen worden uitgediept. Daarnaast komt uit dit onderzoek dat er verschillende groepen bestaan in de wijk, voornamelijk op basis van cultuur en etniciteit, maar dat er ook bewoners zijn die niet tot deze groepen behoren en hierbuiten vallen. Hier zou vervolgonderzoek naar kunnen worden gedaan door te onderzoeken wat deze bewoners nodig achten om betrokken te worden tot participatie in de wijk.

Aanbevelingen

Uit dit onderzoek komen een aantal aanbevelingen voor de Gemeente Rotterdam voort. Zo moeten groepen specifiekere worden betrokken bij buurtinitiatieven. Vaak worden bewoners in algemene zin aangesproken om te participeren bij een buurtinitiatief, maar in deze etnisch zeer diverse wijk moet op verschillende manieren met bewoners worden gecommuniceerd. Door specifiekere te communiceren, naar doelgroep, zullen bewoners zich sneller aangesproken voelen. Zo geven vele jongvolwassen

respondenten aan zich niet betrokken te voelen tot buurtinitiatieven, omdat er niet met hen wordt gecommuniceerd.

Daarnaast is er in de wijk sprake van een grote groep jongeren en jongvolwassenen. Deze groep geeft aan wel geïnteresseerd te zijn om te participeren, maar dat er te weinig specifiek aanbod voor hen is of dat het huidige aanbod niet passend genoeg is. Met meer activiteiten specifiek voor jongeren en jongvolwassenen wordt de participatie van deze groep wellicht groter. Mocht de Gemeente Rotterdam deze groep met zich meekrijgen, zorgen zij ervoor dat een grote groep binnen de wijk wel participeert.

Een andere aanbeveling aan de Gemeente Rotterdam, is om iets te doen met de *lack of feelings of entitlement* die bewoners ervaren. Teveel bewoners van wijken als Hillesluis denken dat ze niet mogen of (door gebrek aan competenties) niet kunnen meepraten over de buurt en buurtactiviteiten. Door de niet actieve bewoners in de wijk aan te spreken, zorg je ervoor dat ook zij zich gehoord en gezien voelen. Dit wordt op dit moment nog te weinig gedaan. Mijn aanbeveling zou zijn dat de wijknetwerkbeheerder ook met deze bewoners spreekt, in plaats van enkel met bewoners die al jarenlang actief zijn. Ook zou het helpen als de drempel wordt verlaagd om mee te doen aan buurtinitiatieven, zodat bewoners niet het gevoel hebben dat zij niet tot de juiste kennis beschikken om te participeren.

Tot slot is mijn aanbeveling om als gemeente je meer te richten op de typen bewoners die wel willen participeren, maar niet bereid zijn zelf activiteiten te organiseren. Uit dit onderzoek blijkt dat een groot gedeelte van de wijk bestaat uit mensen die wel willen deelnemen, maar niet willen organiseren. Mijn aanbeveling hierbij is om als gemeente ervoor te zorgen dat de initiatieven worden georganiseerd en duidelijk naar bewoners worden gecommuniceerd, zodat zij hieraan kunnen deelnemen. Dit verlaagt ook weer de drempel om de bewoners uiteindelijk in de toekomst zelf te laten organiseren.

Literatuurlijst

- Baggerman, K. (2022, Juli 13). “Ik zie het niet gebeuren”: Na tien jaar NPRZ moet de samenwerking met bewoners nog steeds beter. *Stadszaken.nl*. <https://stadszaken.nl/artikel/4442/ik-zie-het-niet-gebeuren-na-tien-jaar-nprz-moet-de-samenwerking-met-bewoners-nog-steeds-beter>
- Broekhuizen, G., & Michels, A. (2017). Non-participatie in de doe-democratie. *Bestuurswetenschappen*, 71(2), 22–38. <https://doi.org/10.5553/bw/016571942017071002003>
- Dekker, P. (2019). From pillarized active membership to populist active citizenship: The Dutch do-democracy. *Volume 30*: 74–85.
- Gemeente Rotterdam. (2022). Wijkprofiel Hillesluis. Wijkprofielen Rotterdam. <https://wijkprofiel.rotterdam.nl/nl/2022/rotterdam/feijenoord/hillesluis>
- De Hillevliet | Voor cultuur & maatschappij*. (2001, June 14). <https://dehillevliet.nl/>
- Hurenkamp, M., & Tonkens, E. (2020). Ontwerpprincipes voor betere burgerparticipatie. *Bestuurskunde*, 29(1), 54–63. <https://doi.org/10.5553/bk/092733872020029001007>
- Kemmers, R. (2022). “Us Know who is to Blame”: *Understanding Popular Political Discontents in the Netherlands*.
- Klaver, J. (2004). Kleurrijke participatie: allochtonen en vrijwillige inzet. Vrijwillige inzet onderzocht. *Wetenschappelijk tijdschrift voor onderzoek naar vrijwilligerswerk*, 7-15.
- Kullberg, J., Noije, L. van, Berg, E. van den, Mensink, W. & Imagala, M. (2015). *Betrokken wijken*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau
- Kwaliteitssprong Zuid: ontwikkeling vanuit kracht : Eindadvies van team Deetman/Mans over aanpak Rotterdam-Zuid. (2010). In *kv-services.nl*. Rijksoverheid. https://kv-services.nl/ph/download/Kwaliteitssprong_Zuid.pdf
- Nationaal Programma Rotterdam Zuid. (z.d.). *Nationaal Programma Rotterdam Zuid*. <https://www.nprz.nl/>. Geraadpleegd op 19 juni 2023, van <https://www.nprz.nl/activity/extra-inzet-wijkteams-in-de-children-s-zone>
- Putnam, R.D. (2007). ‘E pluribus unum’: Diversity and community in the twenty-first century the 2006 Johan Skytte Prize Lecture. *Scandinavian Political Studies*, 30(2): 137-174
- Putnam, R.D. (2002). *Bowling Alone. The Collapse and Revival of American Community*. New York:

Simon & Schuster

- Sampson, R.J. (2012). *Great American City: Chicago and the Enduring Neighborhood Effect*. Chicago: University of Chicago Press.
- Schuilenburg, M. (2016). Overheidsparticipatie in burgerprojecten. *Justitiële Verkenningen*, 42(5), 11–26. <https://doi.org/10.5553/jv/016758502016042005002>
- Schuilenburg, M. (2019, April 19). *Buurt Bestuurt laat zien hoe participatiebeleid hysterie bevordert*. Sociale Vraagstukken. <https://www.socialevraagstukken.nl/buurt-bestuurt-laat-zien-hoe-participatiebeleid-hysterie-bevordert/>
- Snel, E., Custers, G., & Engbersen, G. (2018). Ongelijkheid in de participatiestad. *Mens En Maatschappij*, 93(1), 31–57. <https://doi.org/10.5117/MEM2018.1.SNEL>
- Van den Brink, G. van den, M. van Hulst, L. de Graaf en T. van der Pennen (2012). *Best persons en hun betekenis voor de Nederlandse achterstandswijk*. Amsterdam: Boom Lemma uitgevers.
- Van Der Waal, J. (2022). Over leven met een lage status. *Tijdschrift Sociologie*, 434–454. <https://doi.org/10.38139/ts.2022.32>
- Van de Wijdeven, T. (2012). *Doe-democratie*. Delft: Eburon, Ph.D. thesis Tilburg University.
- Van Noije, L. (2016). Ertoe doen in de buurt. *Mensch En Maatschappij*. <https://doi.org/10.5117/mem2016.4.noij>
- Veldheer, V., Jonker, J.-J., Noije, L. van, Vrooman, C., & Sociaal en cultureel planbureau (SCP). (2012). Een beroep op de burger : minder verzorgingsstaat, meer eigen verantwoordelijkheid? : sociaal en cultureel rapport 2012 (Ser. Scp-publicatie, 2012-31). SCP.
- Verhoeven, I., & Tonkens, E. (2011). Bewonersinitiatieven: partnerschap tussen burgers en overheid. *B En M : Tijdschrift Voor Beleid, Politiek En Maatschappij*, 38(4), 419–437.
- Visser, V., De Koster, W., & Van Der Waal, J. (2021). Understanding less-educated citizens' (non-)participation in citizens' initiatives: Feelings of entitlement and a taste for politics. *Current Sociology*, 001139212110247. <https://doi.org/10.1177/00113921211024700>
- Vranken, J., Dierckx, D., & Wyckmans, J. (2009). Participatie als 'window dressing': een overroepen concept? *Participatie / Bultynck, Marjolein*, 26–39.

Wijkprofiel Rotterdam. (2020).

<https://wijkprofiel.rotterdam.nl/nl/2020/rotterdam/feijenoord/hillesluis>

Wilson, W.J. (1987). *The Truly Disadvantaged: The Inner City, the Underclass, and Public Policy.*

Chicago: University of Chicago Press.

Wilson, W.J. (1996). *When Work Disappears: The World of the New Urban Poor.* New York: Alfred

a Knopf.

Wonen in Rotterdam. (2023, 4 mei). *Wonen in Hillesluis | Start je zoektocht op Wonen in*

Rotterdam. <https://www.woneninrotterdam.nl/feijenoord/hillesluis/>

Bijlagen

APPENDIX 1: Informed consent

Contact gegevens onderzoeker:

Naam: Raisri Roekalea

Email: 547324rr@eur.nl

Contactgegevens begeleider:

Begeleider: Erik snel

Email: snel@essb.eur.nl

Contactgegevens EUR data beveiliging:

Email: privacy@eur.nl

Doel verwerking van data

Voor mijn masterscriptie voor de opleiding ‘Grootstedelijke vraagstukken en beleid’ doe ik onderzoek naar burgerparticipatie in de wijk Hillesluis. Het doel van dit onderzoek is om factoren van motieven van bewoners te verklaren tot non-participatie. Dit zal worden uitgevoerd door middel van diepte-interviews en niet-participerende observaties. Dit onderzoek wordt uitgevoerd naar aanleiding van de grote mate van non-participatie in de wijk. Buurtparticipatie levert vele voordelen op voor de bewoners, waarom dit onderzoek van belang is.

Data

De data is toegankelijk voor de onderzoeker zelf, Raisri Roekalea en haar begeleider Erik snel. Verder wordt dit onderzoek gedeeld met de wijkmanager Harry Kraaijeveld en zijn collega's binnen de Gemeente Rotterdam. De deelnemers van de diepte-interviews en observaties worden geanonimiseerd, waarbij geen namen worden vernoemd. Op deze manier gaat dit niet tegen de privacy van de respondenten in. De data zal bewaard worden in het programma Onedrive, waarnaar deze wekelijks geüpdate wordt. De data zal enkel worden bewaard tot het behalen van de masterscriptie. Hierna wordt deze verwijderd en zal alleen het onderzoek zelf toegankelijk blijven. De informatie van de respondenten zelf, waaronder de transcripties, wordt verwijderd.

De rechten van de respondent:

- De respondent heeft toegang tot de data die verkregen is vanuit het interview of observatie.
- De respondent heeft recht om zijn/haar persoonsgegevens te rectificeren, waaronder persoonlijke data.
- De respondent mag zich op elk moment terugtrekken van het interview en observatie.
- De respondent mag een klacht indienen bij de begeleider, mocht dit nodig zijn.

Hierbij geef ik toestemming om de data uit dit interview/observatie te gebruiken voor bovenstaand omschreven onderzoek:

Hantekening respondent:

Handtekening onderzoeker:

Datum:

Datum:

APPENDIX 2: schema interview respondentent

Respondent 1	Vrouw, middelbare leeftijd, migratieachtergrond: Surinaams-Hindostaans, religie: hindoeïsme, niet werkend, participeert niet
Respondent 2	Vrouw, jongvolwassen, migratieachtergrond: Surinaams- Hindostaans, religie: Islamitisch, werkend, participeert niet
Respondent 3	Man, oudere leeftijd, migratieachtergrond: Marokkaans, religie: Islamitisch, niet werkend, participeert
Respondent 4	Man, jongvolwassen, migratieachtergrond: Surinaams- Hindostaans, religie: Islamitisch, niet werkend, participeert niet
Respondent 5	Vrouw, jongvolwassen, migratieachtergrond: Turks, religie: Islamitisch, werkend, participeert niet
Respondent 6	Vrouw, jongvolwassen, migratieachtergrond: Bosnisch, religie: geen, werkend, participeert niet
Respondent 7	Vrouw: jongvolwassen, migratieachtergrond: Angolees, religie: Christelijk, niet werkend, participeert niet
Respondent 8	Vrouw, jongvolwassen, migratieachtergrond: Surinaams, religie: Christelijk, werkend, participeert niet
Respondent 9	Vrouw, jongvolwassen, migratieachtergrond: Pakistaans/Surinaams, religie: Islamitisch, niet werkend, participeert niet
Respondent 10	Vrouw, middelbare leeftijd, migratieachtergrond: Congolees, religie: Christelijk, werkend, participeert niet
Respondent 11	Vrouw, jongvolwassen, migratieachtergrond: Pakistaans, religie: Islamitisch, niet werkend, participeert niet
Respondent 12	Man, middelbare leeftijd, migratieachtergrond: Marokkaans, religie: Islamitisch, werkend, participeert niet
Respondent 13	Vrouw, middelbare leeftijd, migratieachtergrond: Bosnisch, religie: geen, niet werkend, participeert niet
Respondent 14	Vrouw, jongvolwassen, migratieachtergrond: Turks, religie: Islamitisch, werkend, participeert niet
Respondent 15	Vrouw, jongvolwassen, migratieachtergrond: Antilliaans, religie: Christelijk, werkend, participeert niet
Respondent 16	Vrouw, oudere leeftijd, geen migratieachtergrond: Nederlands, religie: geen, werkend, participeert niet

Appendix 3: privacy & ethics checklist

PART I: GENERAL INFORMATION

Project title: Buurtparticipatie in Hillesluis

Name, email of student: Raisri Roekalea (547324rr@eur.nl)

Name, email of supervisor: Erik Snel (snel@essb.eur.nl)

Start date and duration: 13 februari 2023

Is the research study conducted within DPAS **YES** - NO

If 'NO': at or for what institute or organization will the study be conducted?
(e.g. internship organization)

PART II: HUMAN SUBJECTS

1. Does your research involve human participants. **YES** -NO
If 'NO': skip to part V.
If 'YES': does the study involve medical or physical research? **YES** -**NO**
Research that falls under the Medical Research Involving Human Subjects Act ([WMO](#)) must first be submitted to [an accredited medical research ethics committee](#) or the Central Committee on Research Involving Human Subjects ([CCMO](#)).
2. Does your research involve field observations without manipulations that will not involve identification of participants. **YES** -NO
If 'YES': skip to part IV.
3. Research involving completely anonymous data files (secondary data that has been anonymized by someone else). **YES** -**NO**
If 'YES': skip to part IV.

PART III: PARTICIPANTS

1. Will information about the nature of the study and about what participants can expect during the study be withheld from them? **YES** -**NO**
2. Will any of the participants not be asked for verbal or written 'informed consent,' whereby they agree to participate in the study? **YES** -**NO**
3. Will information about the possibility to discontinue the participation at any time be withheld from participants? **YES** -**NO**
4. Will the study involve actively deceiving the participants? **YES** -**NO**
Note: almost all research studies involve some kind of deception of participants. Try to think about what types of deception are ethical or non-ethical (e.g. purpose of the study is not told, coercion is exerted on participants, giving participants the feeling that they harm other people by making certain decisions, etc.).
5. Does the study involve the risk of causing psychological stress or negative emotions beyond those normally encountered by participants? **YES** -**NO**
6. Will information be collected about special categories of data, as defined by the GDPR (e.g. racial or ethnic origin, political opinions, religious or philosophical beliefs, trade union membership, genetic data, biometric data for the purpose of uniquely identifying a person, data concerning mental or physical health, data concerning a person's sex life or sexual orientation)? **YES** -**NO**
7. Will the study involve the participation of minors (<18 years old) or other groups that cannot give consent? **YES** -**NO**

8. Is the health and/or safety of participants at risk during the study?
YES -**NO**
9. Can participants be identified by the study results or can the confidentiality of the participants' identity not be ensured? YES -**NO**
10. Are there any other possible ethical issues with regard to this study?
YES -**NO**

If you have answered 'YES' to any of the previous questions, please indicate below why this issue is unavoidable in this study.

What safeguards are taken to relieve possible adverse consequences of these issues (e.g., informing participants about the study afterwards, extra safety regulations, etc.).

Are there any unintended circumstances in the study that can cause harm or have negative (emotional) consequences to the participants? Indicate what possible circumstances this could be.

*Please attach your informed consent form in Appendix I, if applicable.
Continue to part IV.*

.....Kolomeinde.....**PART IV: SAMPLE**

Where will you collect or obtain your data?

De data wordt verzameld in de wijk Hillesluis onder bewoners en buurtinitiatieven.

Note: indicate for separate data sources.

What is the (anticipated) size of your sample?

15 bewoners

Note: indicate for separate data sources.

What is the size of the population from which you will sample?

De wijk Hillesluis heft 12.000 inwoners

Note: indicate for separate data sources.

Continue to part V.

Part V: Data storage and backup

Where and when will you store your data in the short term, after acquisition?

De bestanden van de interviews worden digitaal bewaard in de beveiligde onedrive omgeving. Na verwerking in het onderzoek worden deze verwijderd.

Note: indicate for separate data sources, for instance for paper-and pencil test data, and for digital data files.

Who is responsible for the immediate day-to-day management, storage and backup of the data arising from your research?

De onderzoeker zelf; Raisri Roekalea

How (frequently) will you back-up your research data for short-term data security?

Elke keer wanneer ik aan de scriptie werk wordt deze automatisch opgeslagen in de onedrive. Dit is gemiddeld 1 à 2 keer per week.

In case of collecting personal data how will you anonymize the data?

Door de namen van respondenten te vervangen door nummers.

Note: It is advisable to keep directly identifying personal details separated from the rest of the data. Personal details are then replaced by a key/code. Only the code is part of the database with data and the list of respondents/research subjects is kept separate.

.....Kolomeinde.....stored. The principle is always that the supervisor (or strictly speaking the Erasmus University Rotterdam) remains owner of the data, and that the student should therefore hand over all data to the supervisor.

Hereby I declare that the study will be conducted in accordance with the ethical guidelines of the Department of Public Administration and Sociology at Erasmus University Rotterdam. I have answered the questions truthfully.

Name student: Raisri Roekalea

Name (EUR) supervisor: Erik Snel

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'R. Roekalea', written over a horizontal line.

Date: 22-3-2023

Date: 23-03-2023